

CERV-2022-Equal, projekt Face Discrimination

PROJEKT »SOOČIMO SE Z DISKRIMINACIJO«

Spletna anketa »Soočimo se z diskriminacijo« – povzetek rezultatov

Pripravil: Zagovornik načela enakosti

April 2023

Izjava o omejitvi odgovornosti:

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske komisije. Zanje ne moreta biti odgovorni niti Evropska unija niti Evropska komisija.

Kazalo vsebine

1. O spletni anketi.....	1
2. Razlaga ključnih pojmov.....	2
3. Izsledki spletne ankete Soočimo se z diskriminacijo.....	3
3.1. Spol, starost, regija in stopnja izobrazbe anketirancev.....	3
3.2. Poznavanje razsežnosti diskriminacije glede na osebne okoliščine.....	4
3.3. Doživljanje slabše obravnave.....	5
3.4. Izkušnje respondentov s slabšo obravnavo drugih oseb.....	9
3.5. Poznavanje prilagoditev za spodbujanje enakih možnosti in Zakona o varstvu pred diskriminacijo.....	14
3.6. Poznavanje Zagovornika in njegovega dela.....	17
3.7. Možnosti izobraževanja respondentov s področja varstva pred diskriminacijo.....	19
4. Zaključek.....	23
5. Sklepne ugotovitve.....	25

1. O SPLETNI ANKETI

Zagovornik načela enakosti (Zagovornik) s partnerji Skupnostjo občin Slovenije, Fundacijo Prizma in Akademijo za gledališče, radio, film in televizijo Univerze v Ljubljani izvaja projekt Soočimo se z diskriminacijo – ustvarjajmo družbo enakih možnosti.

Kot eno izmed aktivnosti projekta je Zagovornik pripravil spletno anketo za javne uslužbence. Z njo je preveril, ali so se javni uslužbenci že srečali z vprašanji enakopravnosti, enakih možnosti in diskriminacije, katere vsebine s tega področja bi jim koristile pri delu in katerih metod izobraževanja se najraje poslužujejo.

Anketo so med 24. februarjem in 10. marcem 2023 izpolnjevali uslužbenci upravnih enot, socialnih zavodov, Zavoda RS za zaposlovanje in centrov za socialno delo. Izsledki pa bodo Zagovorniku v pomoč pri pripravi kakovostnih in učinkovitih izobraževalnih vsebin za javne uslužbence na lokalni ravni, ki jih bo pripravil v okviru projekta.

2. RAZLAGA KLJUČNIH POJMOV

Za lažje razumevanje sta v nadaljevanju pojasnjena ključna pojma, ki sta uporabljena in prispevata k razumevanju besedila:

Diskriminacija

Diskriminacija pomeni vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničenje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti.

Osebna okoliščina

Osebna okoliščina je prirojena ali pridobljena osebna značilnost, lastnost, stanje ali status, ki je praviloma trajno in nezdružljivo povezana z določenim posameznikom in njegovo osebnostjo (zlasti identiteto), ali pa jih posameznik ne spreminja zlahka. Osebne okoliščine so poleg spola, starosti in narodnosti še rasa ali etnično poreklo, jezik, vera ali prepričanje, invalidnost, spolna usmerjenost, spolna identiteta in spolni izraz, nosečnost, starševstvo, družbeni položaj, premoženjsko stanje in druge podobne osebne okoliščine, ki so nerazdružljivo povezane z osebo ali njeno identiteto.

3. IZSLEDKI SPLETNE ANKETE SOOČIMO SE Z DISKRIMINACIJO

Spletno anketo z 29 vprašanji je v celoti izpolnilo 579 respondentov, vsaj delno pa 88. Pri analizi odgovorov je Zagovornik upošteval odgovore tudi iz delno izpolnjenih anket.

3.1. Spol, starost, regija in stopnja izobrazbe anketirancev

V anketi je sodelovalo 497 žensk (86 odstotkov), 66 moških (11 odstotkov), in oseba, ki se je izrekla kot spolno fluidna. 15 anketirancev na vprašanje o opredelitvi spola ni odgovorilo (trije odstotki).

Starostna struktura respondentov se je gibala med 18 in 70 let, pri čemer jih je bilo največ, 211 (36 odstotkov), iz starostnega razreda med 40 in 49 let, sledil je starostni razred med 50 in 59 let s 191 (33 odstotkov) javnih uslužbencev, 96 (17 odstotkov) jih je bilo iz starostnega razreda 30 do 39 let, 44 (osem odstotkov) jih je bilo starih med 60 in 69 let, 21 (štiri odstotke) respondentov je bilo starih med 18 in 29 let, ena oseba je bila stara nad 70 let, 15 oseb pa na vprašanje o starosti ni odgovorilo (trije odstotki).

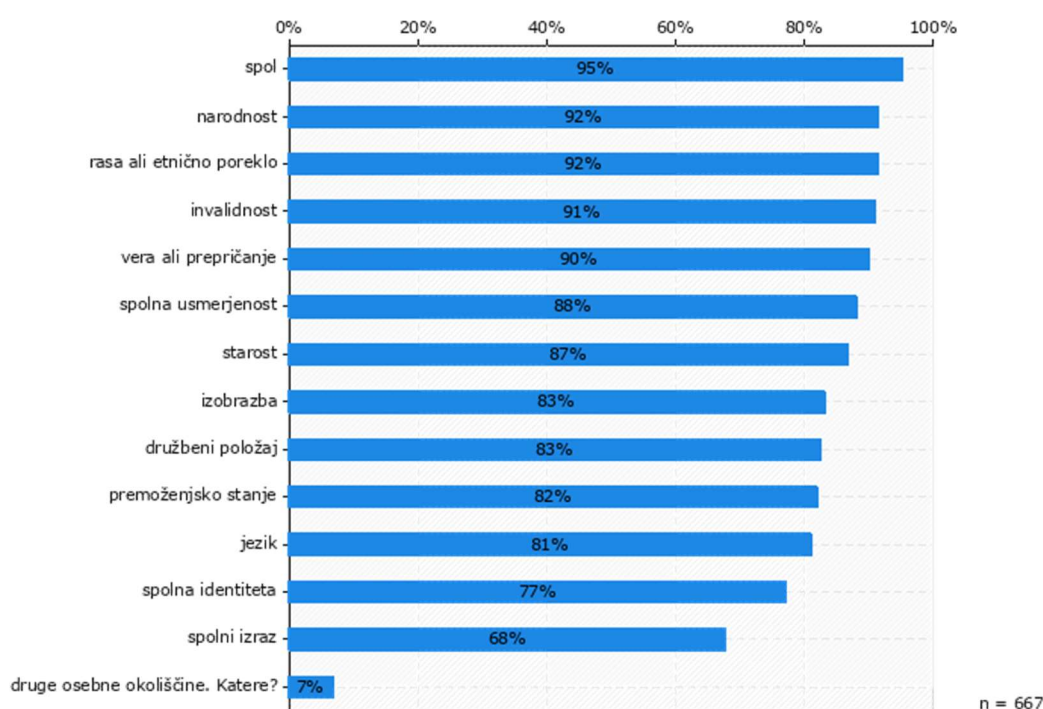
Anketa je dosegla uslužbence v vseh regijah: 10 odstotkov vprašanih dela v Gorenjski regiji, šest odstotkov v Goriški regiji, 10 odstotkov v Jugovzhodni Sloveniji, štiri odstotke v Koroški regiji, devet odstotkov v Obalno-kraški regiji, 13 odstotkov v Osrednjeslovenski regiji, 11 odstotkov v Podravske regiji, šest odstotkov v Pomurski regiji, pet odstotkov v Posavski regiji, štiri odstotke v Primorsko-notranjski regiji, 16 odstotkov v Savinjski regiji in štiri odstotke v Zasavski regiji. Dva odstotka respondentov sta izbrala možnost »ne želim odgovoriti«.

Glede izobrazbene strukture je največji delež respondentov (86 odstotkov) zaključil višjo ali visoko šolo oziroma dosegel še višje ravni izobraževanja, 10 odstotkov respondentov je imelo končano poklicno ali srednjo šolo, respondentov z dokončano ali nedokončano osnovno šolo kot najvišjo dokončano izobrazbo ni bilo, 20 respondentov (štiri odstotke) pa na vprašanje o dokončani izobrazbi ni želelo odgovoriti.

3.2. Poznavanje razsežnosti diskriminacije glede na osebne okoliščine

Zagovornik je javne uslužbence vprašal, na podlagi katerih osebnih okoliščin, ki jih je Zagovornik v anketi navedel, v Sloveniji ne sme biti nihče diskriminiran. Respondenti so lahko izbrali več možnih odgovorov, zato pri interpretaciji rezultatov opozarjamo, da se deleži odgovorov med seboj ne seštevajo.

Graf 1: Na podlagi katerih osebnih okoliščin, ki so navedene spodaj, v Sloveniji nihče ne sme biti diskriminiran?

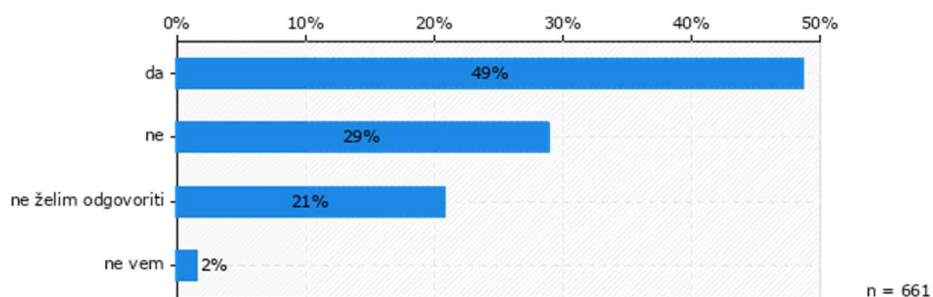
636 (95 odstotkov) respondentov je menilo, da je v Sloveniji prepovedana diskriminacija na podlagi spola, 92 odstotkov jih je menilo, da je diskriminacija prepovedana na podlagi narodnosti, enak delež respondentov je menil, da je diskriminacija prepovedana na podlagi rase ali etničnega porekla.

Respondenti so nadalje menili, da je diskriminacija prepovedana tudi zaradi invalidnosti (91 odstotkov), vere ali prepričanja (90 odstotkov), spolne usmerjenosti (88 odstotkov), starosti (87 odstotkov), družbenega položaja (83 odstotkov), izobrazbe (83 odstotkov), premoženjskega stanja (82 odstotkov), jezika (81 odstotkov), spolne identitete (77 odstotkov), spolnega izraza (68 odstotkov).

Vprašanje je omogočalo tudi možnost izbire odgovora »druge osebne okoliščine. Katere?« z odprtim delom za navedbo drugih osebnih okoliščin. 10 oseb (en odstotek in pol) je navedlo »videz«, šest (manj kot en odstotek) »materinstvo«, »starševstvo« oziroma »nosečnost«, ena oseba je kot drugo osebno okoliščino navedla »prehranske navade oz. stil prehranjevanja«.

3.3. Doživljanje slabše obravnave

Graf 2: Ali ste bili v življenju že kdaj slabše obravnavani zaradi katere koli vaše osebne okoliščine?

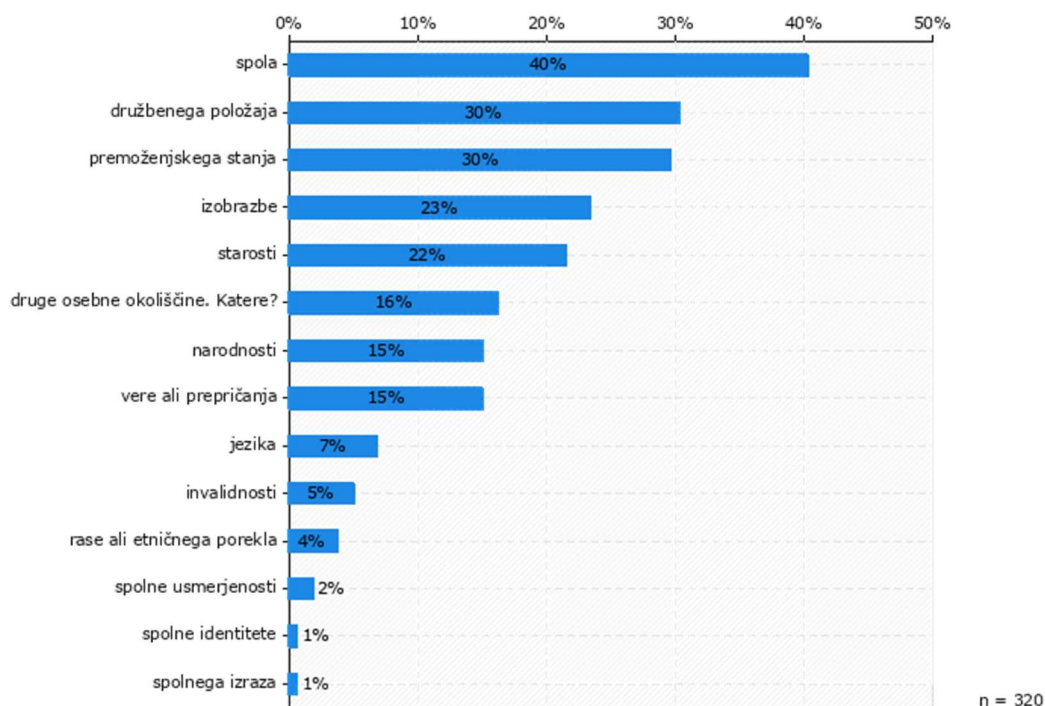

Nadalje je Zagovornik preverjal, ali so bili respondenti že kdaj slabše obravnavane zaradi katerekoli njihove osebne okoliščine. Izmed 661 oseb, ki je na to vprašanje odgovorilo, je skoraj polovica (49 odstotkov) temu pritrdila. 29 odstotkov anketiranih je menilo, da še niso bili slabše obravnavani zaradi katere izmed njihovih osebnih okoliščin.

Dobra petina (21 odstotkov) na vprašanje ni želela odgovoriti, dva odstotka respondentov sta izbrala možnost »ne vem«.

Za respondente, ki so odgovorili na to vprašanje pritrdilno, je sledilo vprašanje, zaradi katere izmed osebnih okoliščin so bili slabše obravnavani. Respondenti so lahko izbrali več možnih odgovorov, zato pri interpretaciji rezultatov opozarjamo, da se deleži odgovorov med seboj ne seštevajo.

Graf 3: Zaradi katere vaše osebne okoliščine ste bili slabše obravnavani?

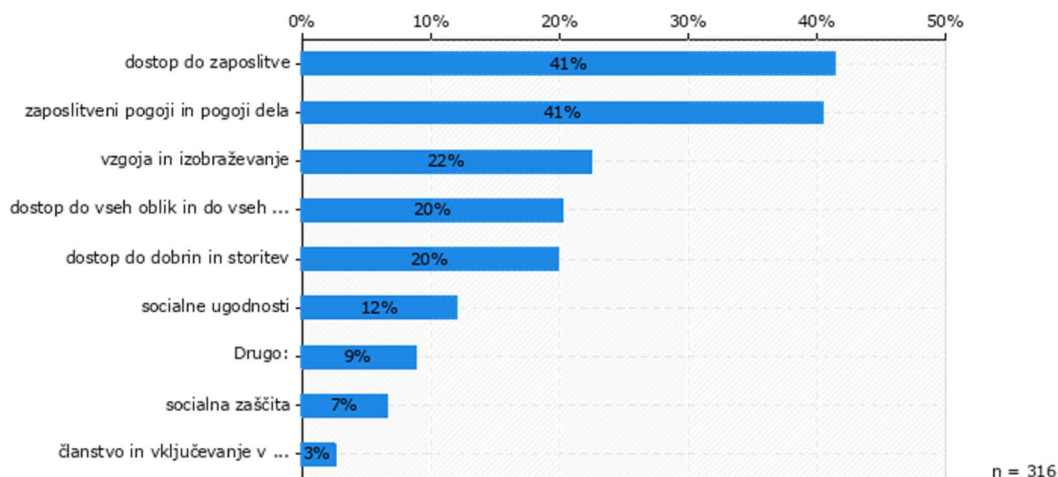

Največji delež respondentov je slabšo obravnavo doživel zaradi spola, in sicer 129 oseb (40 odstotkov), 97 oseb (30 odstotkov) zaradi družbenega položaja in prav tako 30 odstotkov zaradi premoženjskega stanja. Nekaj manj kot četrtina (23 odstotkov) respondentov je izkusila slabšo obravnavo zaradi izobrazbe, 22 odstotkov zaradi starosti, 15 odstotkov zaradi narodnosti in isti delež zaradi vere ali prepričanja, sedem odstotkov zaradi osebne okoliščine jezika, pet odstotkov zaradi invalidnosti, štiri odstotke zaradi rase ali etničnega porekla, dva odstotka zaradi spolne usmerjenosti.

Dve osebi sta odgovorili, da sta bili slabše obravnavani zaradi njune spolne identitete, prav tako dve osebi zaradi njunega spolnega izraza. 16 odstotkov vprašanih je označilo kategorijo »druge osebne okoliščine. Katere?«, med temi so kot najpogostejši razlog za slabšo obravnavo navedli »izgled« (šest odstotkov).

Zagovornik je z naslednjim vprašanjem za respondente, ki so že doživeli slabšo obravnavo, želel pridobiti informacije o tem, na katerem področju družbenega življenja so bili deležni slabše obravnavane. Na vprašanje je odgovorilo 316 oseb, tudi pri tem vprašanju so respondenti lahko izbrali več odgovorov, zato opozarjamo, da se deleži odgovorov ne seštevajo.

Graf 4: Na katerem področju družbenega življenja ste bili slabše obravnavani?

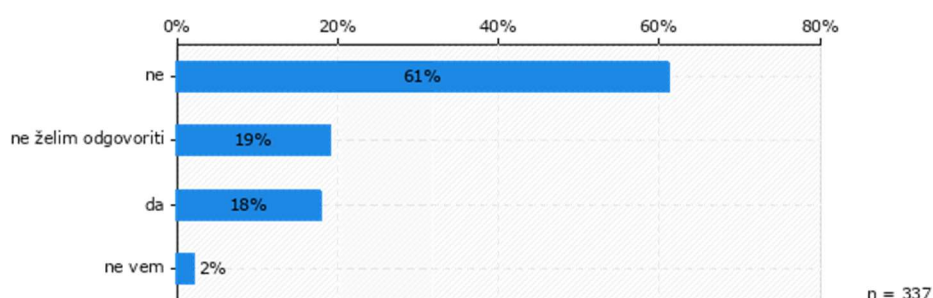
Na vprašanje je odgovorilo 316 oseb, največ oseb je doživelo slabšo obravnavo na področju dostopa do zaposlitve (41 odstotkov), enak delež na področju zaposlitvenih pogojev in pogojev dela (41 odstotkov), sledilo je področje vzgoje in izobraževanja (22 odstotkov). Petina (20 odstotkov) je slabšo obravnavo doživela na področju dostopa do dobrin in storitev ter ravno toliko tudi na področju »dostopa do vseh oblik in do vseh ravni karierne orientacije«.

12 odstotkov respondentov je odgovorilo, da so bili slabše obravnavani na področju socialnih ugodnosti, sedem odstotkov na področju socialne zaščite in trije odstotki na področju članstva in vključevanja v organizacijo delavcev in delodajalcev. Devet odstotkov oseb, ki so označile kategorijo »Drugo:«, je kot družbena področja slabše obravnave med drugim navedlo »zasebno družbeno življenje«, »medosebna razmerja«, »vrstniki v šoli« in podobno.

Zagovornik je naslednje vprašanje naslovil na tiste respondente, ki so na vprašanje »Ali ste bili v življenju že kdaj slabše obravnavani zaradi katere koli vaše osebne okoliščine?« izbrali odgovore »ne«, »ne vem« ali »ne želim odgovoriti«.

Zagovornik je želel izvedeti, ali ti respondenti menijo, da imajo sami kakšno osebno okoliščino, zaradi katere bi lahko bili slabše obravnavani. Odgovorilo je 337 respondentov.

Graf 5: Ali menite, da imate sami kakšno osebno okoliščino, zaradi katere bi bili lahko slabše obravnavani?

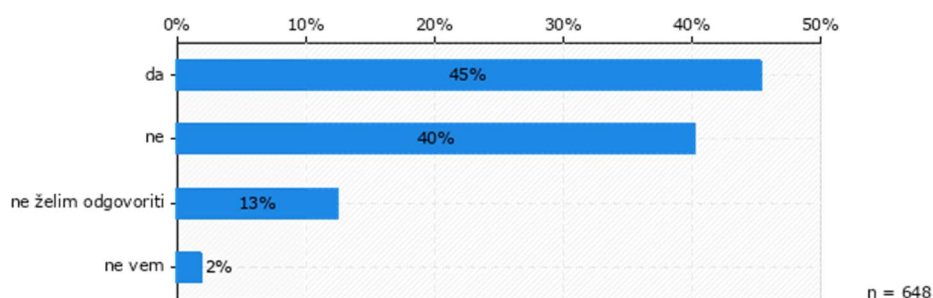

Skoraj petina (18 odstotkov) je menila, da sami imajo katero od osebnih okoliščin, zaradi katere bi lahko bili slabše obravnavani. Podoben delež (19 odstotkov) vprašanih na vprašanje ni želelo odgovoriti, več kot 60 odstotkov pa jih je navedlo, da nimajo osebnih okoliščin, zaradi katerih bi jih lahko obravnavali manj ugodno.

3.4 Izkušnje respondentov s slabšo obravnavo drugih oseb

Zagovornik je med drugim želel pridobiti podatke o percepciji neenake obravnave med javnimi uslužbenci na delovnem mestu.

Graf 6: Ali ste bili na delovnem mestu kdaj že v situaciji, ko je nekdo slabše obravnaval drugo osebo zaradi njene osebne okoliščine?

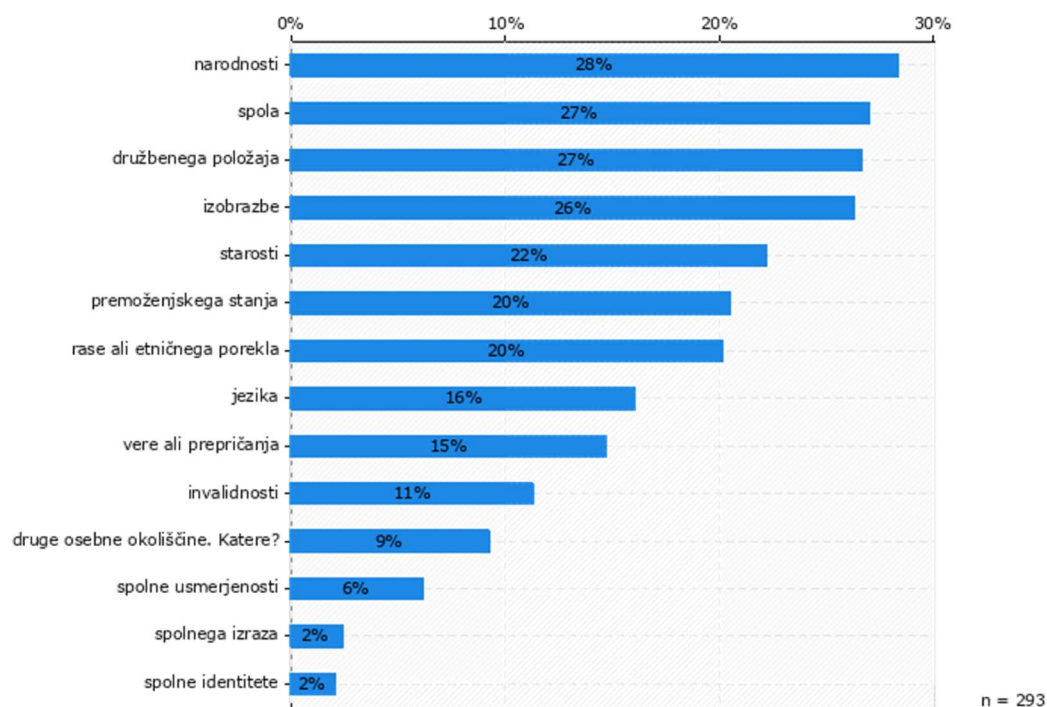

Na to vprašanje je odgovorilo 648 respondentov, skoraj polovica (45 odstotkov) je menila, da so se v preteklosti že znašli v situaciji, v kateri je bil nekdo slabše obravnavan zaradi osebne okoliščine.

Na vprašanje je 13 odstotkov respondentov izbralo možnost »ne želim odgovoriti«, dva odstotka pa možnost »ne vem«.

Tiste, ki so odgovorili pritrdilno, je Zagovornik nadalje vprašal, zaradi katerih osebnih okoliščin so bile te osebe slabše obravnavane. Respondenti so lahko izbrali več osebnih okoliščin.

Graf 7: Zaradi katere osebne okoliščine je bila ta oseba slabše obravnavana?

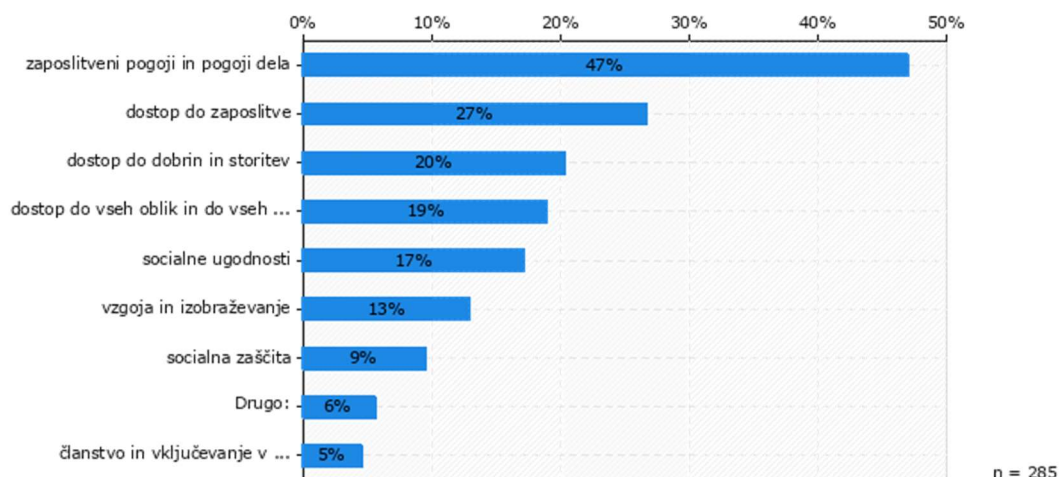

Najpogosteje so označili osebno okoliščino narodnost (28 odstotkov), okoliščini spol in družbeni položaj (obe po 27 odstotkov), izobrazbo (26 odstotkov), sledila je okoliščina starost (22 odstotkov), okoliščini rasa ali etnično poreklo in premoženjsko stanje (20 odstotkov), jezik (16 odstotkov), vera ali prepričanje (15 odstotkov), invalidnost (11 odstotkov), spolna usmerjenost (šest odstotkov), spolni izraz (dva odstotka) in spolna identiteta (dva odstotka).

»Druge osebne okoliščine. Katere?« je označilo devet odstotkov respondentov, med njimi jih je največ izpostavilo osebno okoliščino »zdravje«, med drugim pa tudi »starševstvo«.

Nadalje je Zagovornik respondentom zastavil vprašanje glede področja družbenega življenja, na katerem je bila ta oseba slabše obravnavana. Anketirani so lahko izbrali več možnih odgovorov. Podrobna predstavitev odgovorov respondentov je predstavljena na grafu št. 8.

Graf 8: Na katerem področju družbenega življenja je bila ta oseba slabše obravnavana?

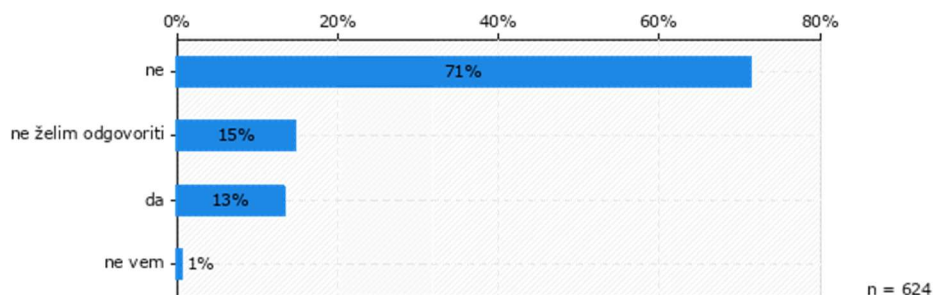
Skoraj polovica izmed 285 oseb (47 odstotkov) je odgovorila, da je slabšo obravnavo druge osebe zaznala na področju zaposlitvenih pogojev in pogojev dela.

Več kot četrtnina (27 odstotkov) je označila področje dostopa do zaposlitve, sledila sta dostop do dobrin in storitev (20 odstotkov) in dostop do vseh oblik in do vseh ravni karijerne orientacije, področje socialnih ugodnosti (17 odstotkov), vzgoje in izobraževanja (13 odstotkov), socialne zaščite (devet odstotkov) ter članstvo in vključevanje v organizacijo delavcev in delodajalcev.

Šest odstotkov respondentov je izbralo kategorijo »Drugo:«, kjer so najpogosteje navedli osebne odnose na delovnem mestu ali v zasebnem življenju.

Nadalje je Zagovornik želel pridobiti informacije o neenaki obravnavi, s katero se pri delu srečujejo respondenti.

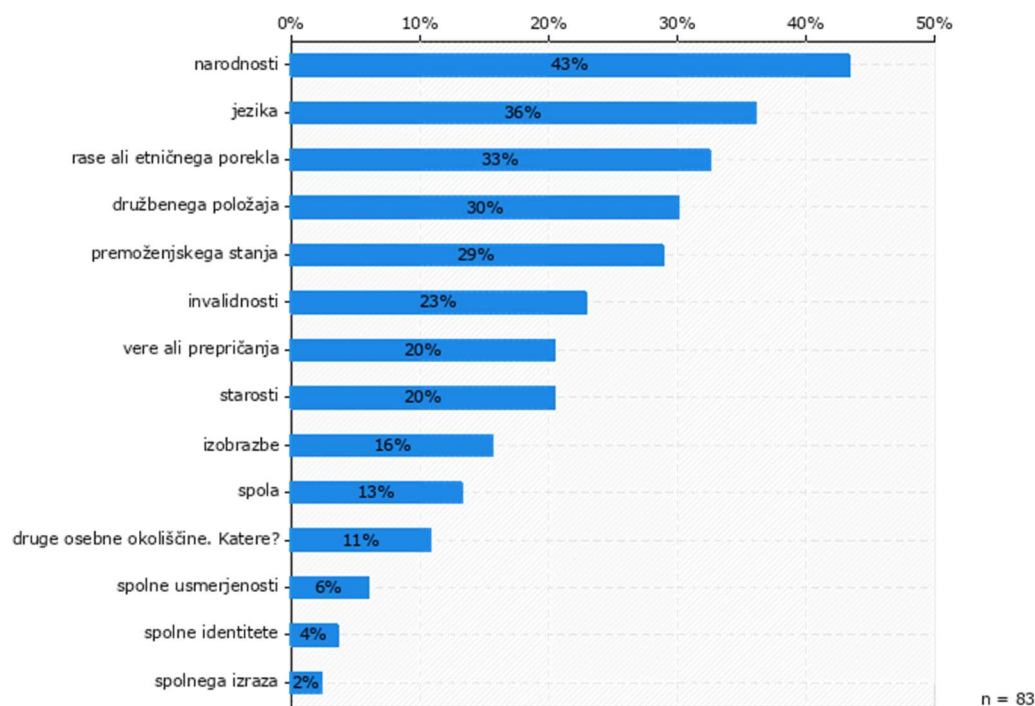
Graf 9: Ali je bila katere od vaših strank v postopkih, ki jih izvajate v okviru vašega dela, v slabšem položaju kot druge stranke zaradi katere od njenih osebnih okoliščin?

Na vprašanje je odgovorilo 624 oseb, več kot desetina (13 odstotkov) je odgovorila pritrdilno. 15 odstotkov respondentov je izbralo odgovor: »ne želim odgovoriti«.

Zagovornik je želel pridobiti nadaljnje informacije o tem, katere osebne okoliščine so bile razlog za tako obravnavo. Odgovorilo je 83 anketirancev.

Graf 10: Zaradi katere njihove osebne okoliščine so bile te stranke v slabšem položaju?

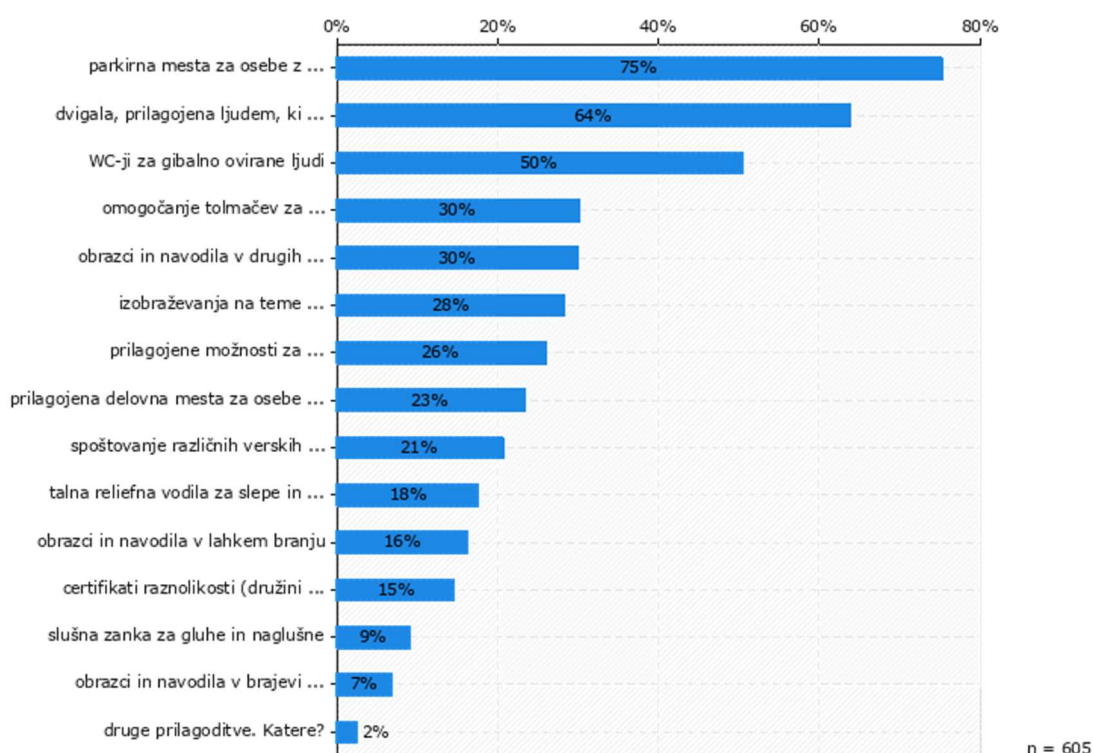

Kot najpogostejše osebne okoliščine slabše obravnave strank so respondenti navajali narodnost (43 odstotkov), jezik (36 odstotkov), raso ali etnično poreklo (33 odstotkov), družbeni položaj (30 odstotkov). Sledili so premoženjsko stanje (29 odstotkov), invalidnost (23 odstotkov), vera ali prepričanje in osebna okoliščina starost (oboje po 20 odstotkov), izobrazba (16 odstotkov), spol (13 odstotkov), spolna usmerjenost (šest odstotkov), spolna identiteta (štiri odstotke) in spolni izraz (dva odstotka). 11 odstotkov vprašanih, ki so odgovorili na to vprašanje »druge osebne okoliščine. Katere?«, so najpogosteje omenili »zdravje« oziroma »zdravstveno stanje«.

3.5. Poznavanje prilagoditev za spodbujanje enakih možnosti in Zakona o varstvu pred diskriminacijo

Zagovornik je želel izvedeti, katere prilagoditve za spodbujanje enakih možnosti v delovnem okolju javni uslužbenci že poznajo (in uporabljajo) oziroma jih nudi njihovo delovno okolje. 605 respondentov je odgovorilo na vprašanje glede prilagoditev za spodbujanje enakih možnosti.

Graf 11: Katere prilagoditve za spodbujanje enakih možnosti zaposlenih in strank poznate iz vašega delovnega okolja?

Vprašani so lahko izbrali več možnih odgovorov. Večina (75 odstotkov) je navedla, da ima njihovo delovno okolje parkirna mesta za osebe z invalidnosti, 64 odstotkov jih je označilo, da imajo v delovnem okolju dvigala, prilagojena ljudem, ki uporabljajo invalidski voziček, polovica (50 odstotkov) jih je navedla, da imajo v delovnem okolju stranišča, namenjena gibalno oviranim osebam. 30 odstotkov jih je navedlo, da je v njihovem delovnem okolju zagotovljen tolmač za italijanski, madžarski, romski ali znakovni jezik.

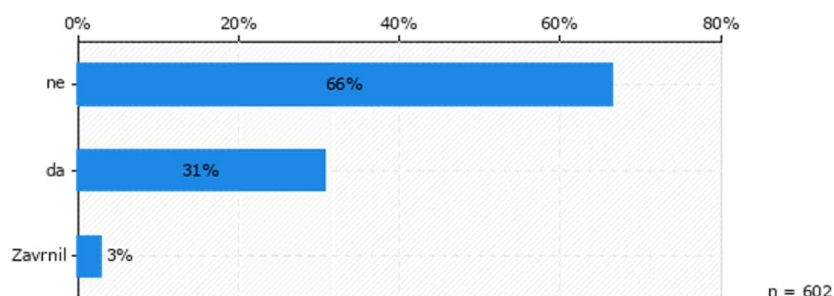
Enak delež anketiranih je izbralo odgovor »obrazci in navodila v drugih jezikih«. Izobraževanja na temo raznolikosti, vključevanja, človekovih pravic itn. je med danimi odgovori izbralo 28 odstotkov od 605 respondentov.

26 odstotkov jih je med danimi odgovori označilo prilagojene možnosti za dostopnost spletnih strani, prilagojena delovna mesta za osebe z invalidnostmi je označilo 23 odstotkov oseb, spoštovanje različnih verskih praznikov zaposlenih (21 odstotkov), talna reliefna vodila za

slepe in slabovidne (18 odstotkov), obrazce in navodila v lahkem branju (16 odstotkov), certifikate raznolikosti npr. »družini prijazno« 15 odstotkov, slušne zanke za gluhe in naglušne (devet odstotkov) ter manj kot en odstotek obrazce in navodila v brajlici. 15 oseb je v kategoriji »druge prilagoditve. Katere?« navedlo tudi osebno strokovno pomoč in zloženke v tujih jezikih.

S sledečimi vprašanji je Zagovornik želel pridobiti informacije o tem, v kolikšni meri javni uslužbenci, zajeti v anketiranje, poznajo zakon o varstvu pred diskriminacijo.

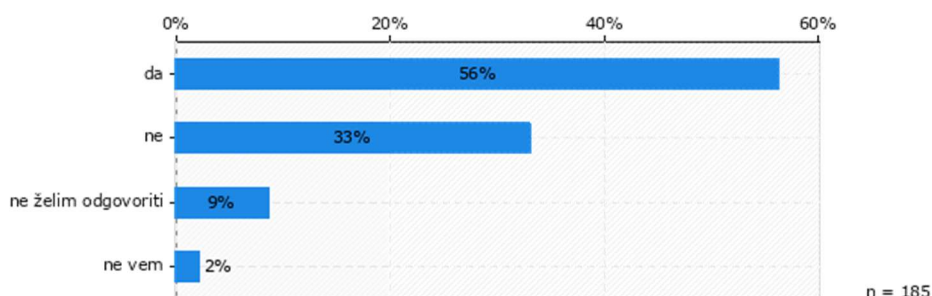
Graf 12: Poznate Zakon o varstvu pred diskriminacijo?

Izmed 602 respondentov, ki so na vprašanje odgovorili, jih je 400 (66 odstotkov) navedlo, da Zakona o varstvu pred diskriminacijo ne poznajo.

Nadalje je na vprašanje o uporabi Zakona o varstvu pred diskriminacijo med delom odgovorilo 185 anketirancev.

Graf 13: Ali pri svojem delu uporabljate Zakon o varstvu pred diskriminacijo?

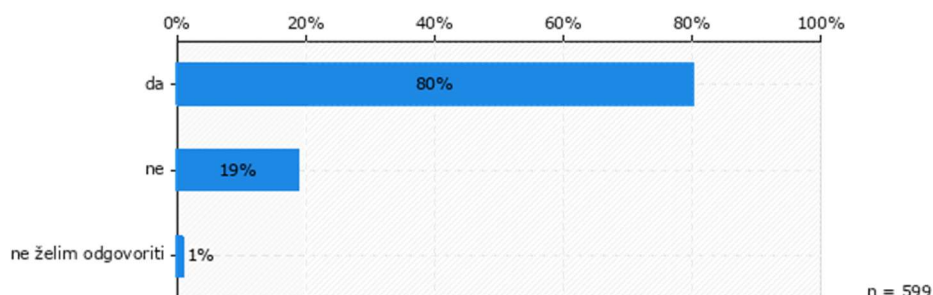
Več kot polovica (56 odstotkov) je odgovorila pritrdilno, medtem ko devet odstotkov anketiranih na vprašanje ni znalo odgovoriti.

Respondente, ki pri svojem delu Zakon o varstvu pred diskriminacijo uporabljajo, je Zagovornik pozval, naj opišejo, v katerem primeru so ga uporabili. Odgovorilo je 50 oseb, 18 odstotkov jih je navedlo, da so si z zakonom pomagali pri zaposlovanju, 10 odstotkov jih je navedlo, da so si pri delu z zakonom pomagali pri obravnavi oseb z invalidnostmi. Sicer pa so nekateri anketirani navedli še, da je zakon uporaben na splošno, saj zagotavlja enako obravnavo vseh, ne glede na osebne okoliščine in velja za dobro vodilo pri delu.

3.6. Poznavanje Zagovornika in njegovega dela

Zagovornik je med drugim s spletno anketo želel pridobiti informacije o poznavanju neodvisnega državnega organa Zagovornika načela enakosti in njegovega dela med javnimi uslužbenci.

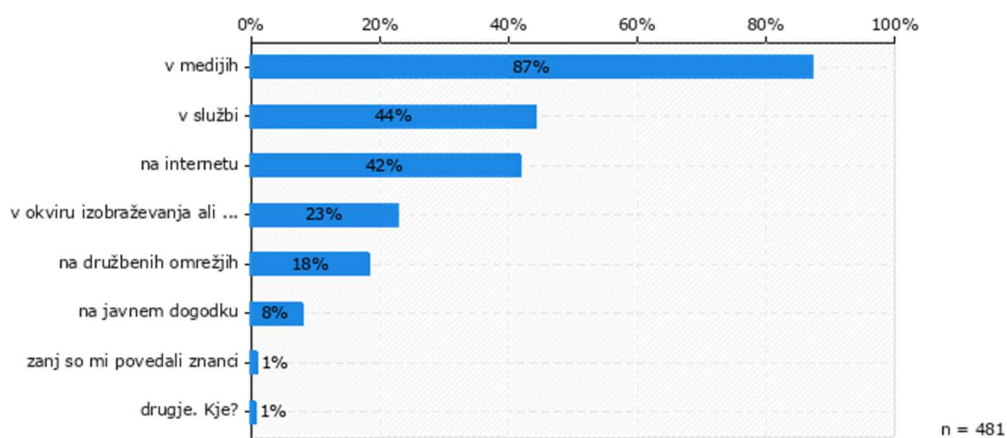
Graf 14: Ste že slišali za Zagovornika načela enakosti?

Izmed 599 je 481 (80 odstotkov) respondentov odgovorilo pritrdilno. En odstotek respondentov na vprašanje ni želel odgovoriti.

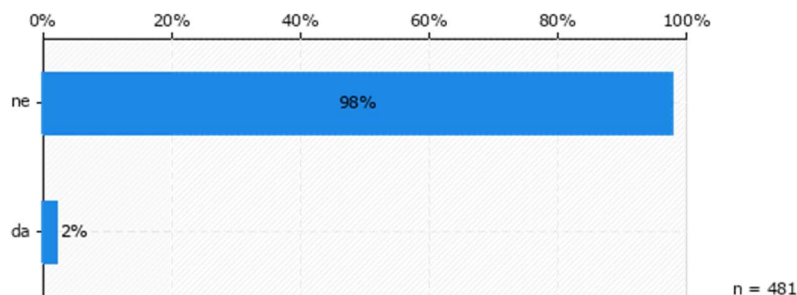
Na vse tiste respondente, ki so že slišali za Zagovornika, je bilo naslovljeno vprašanje o tem, kje so že slišali zanj. Ti anketiranci so za Zagovornika slišali v medijih (87 odstotkov), v službi (44 odstotkov), na internetu (42 odstotkov), v okviru izobraževanja ali usposabljanja (23 odstotkov), na družbenih omrežjih (18 odstotkov) ali javnih dogodkih (osem odstotkov), oziroma prek znancev (en odstotek). Tri osebe (en odstotek) so za Zagovornika slišale na drugačen način: prek spleta ob objavi zaradi možnosti zaposlitve, iz zakona, oziroma v okviru civilne iniciative. Podrobni odgovori anketirancev so prikazani na grafu št. 15.

Graf 15: Kje ste že slišali za Zagovornika načela enakosti?

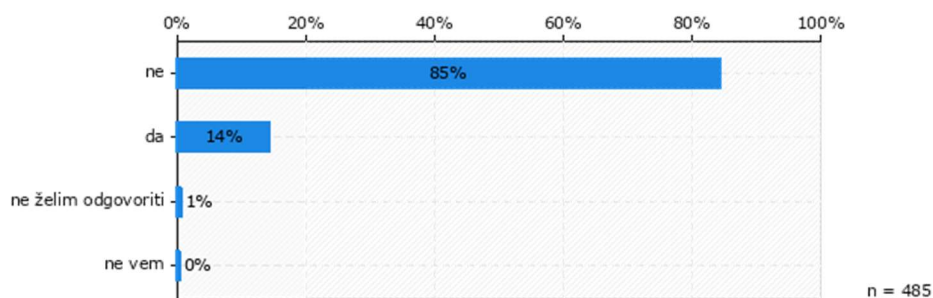
Večina anketirancev, ki so Zagovornika poznali pred izpolnjevanjem ankete, se nanj še ni obrnila. Kot prikazuje graf št. 16, sta se doslej na Zagovornika obrnila dva odstotka respondentov, ki sta za Zagovornika že slišala.

Graf 16: Ali ste se kdaj že obrnili na Zagovornika načela enakosti?

Prav tako večina respondentov (85 odstotkov) še ni iskala informacij o Zagovorniku na njegovi spletni strani, kot je podrobno prikazano na grafu št. 17.

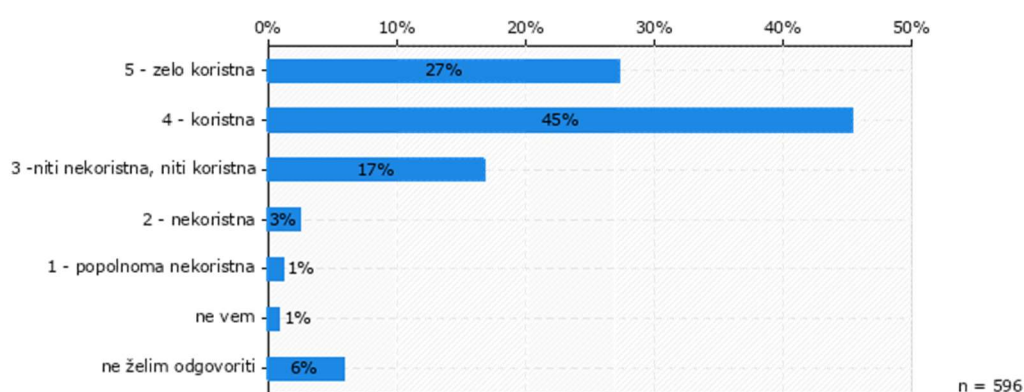
Graf 17: Ali ste že kdaj iskali informacije na spletni strani Zagovornika načela enakosti www.zagovornik.si?

3.7. Možnosti izobraževanja respondentov s področja varstva pred diskriminacijo

Eden od ciljev projekta Soočimo se z diskriminacijo je tudi ozavestiti in razviti kompetence javnih uslužbencev na področju varstva pred diskriminacijo, zato je Zagovornika zanimalo, kako koristna bi se javnim uslužbencem zdela znanja s tega področja za njihovo delo s strankami. Na vprašanje je odgovorilo 596 respondentov. Respondenti so koristnost znanj ocenjevali z ocenami od ena do pet, pri čemer je višje število predstavljalo višjo stopnjo koristnosti.

Graf 18: Na lestvici od 1 do 5 ocenite, kako koristna za vaše delo s strankami bi bila znanja s področja varstva pred diskriminacijo?

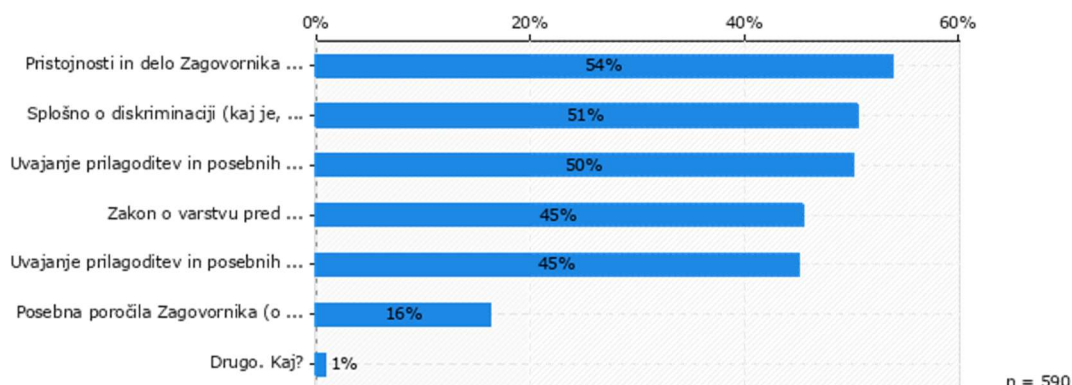

Odgovori so pokazali, da bi bila za večidel respondentov tovrstna znanja pri delu s strankami koristna ali zelo koristna (skupno 72 odstotkov). 17 odstotkov jih je menilo, da taka znanja ne bi bila niti koristna, niti nekoristna.

Manjšina (tri odstotke) je menila, da bi bila tovrstna znanja nekoristna, en odstotek respondentov pa je ocenil, da bi bila takšna znanja popolnoma nekoristna. Šest odstotkov respondentov je na to vprašanje odgovorilo z »ne vem«, šest odstotkov izbralo kategorijo »ne želim odgovoriti«.

Na Zagovornikovo vprašanje o tem, katere vsebine s področja varstva pred diskriminacijo bi anketirane najbolj zanimalo, je odgovorilo 553 javnih uslužbencev. Zagovornik je respondente pozval, naj izberejo vsaj dva odgovora.

Graf 19: Katere vsebine s področja varstva pred diskriminacijo bi vas najbolj zanimalo. Izberite vsaj 2.

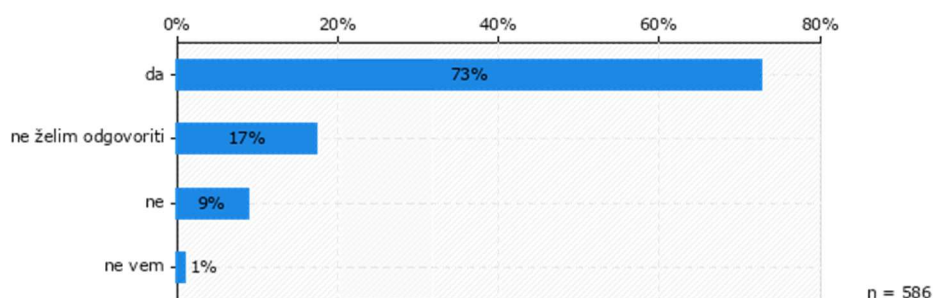
Več kot polovica (54 odstotkov) jih je navedla, da bi jih najbolj zanimalo »Pristojnosti in delo Zagovornika načela enakosti z resničnimi primeri – kako lahko Zagovornik pomaga«. 51 odstotkov jih je odgovorilo, da bi jih najbolj zanimalo splošne informacije o diskriminaciji (kaj je diskriminacija, katere oblike poznamo, področja diskriminacije, izjeme od diskriminacije, razlika med krivico in diskriminacijo itn.).

Polovico vprašanih bi zanimalo »Uvajanje prilagoditev in posebnih ukrepov za krepitev enakih možnosti in enakega obravnavanja zaposlenih v javni upravi«, medtem ko je 45 odstotkov anketiranih odgovorilo, da bi jih zanimalo »Uvajanje prilagoditev in posebnih ukrepov za krepitev enakih možnosti in enakega obravnavanja strank v javni upravi«. Prav tako bi skoraj polovico (45 odstotkov) vprašanih zanimalo, kako uporabljati Zakon o varstvu pred diskriminacijo pri delu.

Pet oseb je označilo odgovor »drugo. Kaj?«, med temi je ena oseba izrazila zanimanje za vsebine s področja diskriminacije zaposlenih, medtem ko je druga oseba navedla, da bi jo zanimala priprava internega akta s področja varstva pred diskriminacijo.

Na vprašanje, ali bi se udeležili brezplačnega spletnega tečaja za namen poglobitve znanja o varstvu pred diskriminacijo in enakem obravnavanju v okviru službe, je odgovorilo 586 oseb, od tega skoraj tri četrtine (73 odstotkov) pritrdilno. Podrobni odgovori respondentov so prikazani na grafu št. 20.

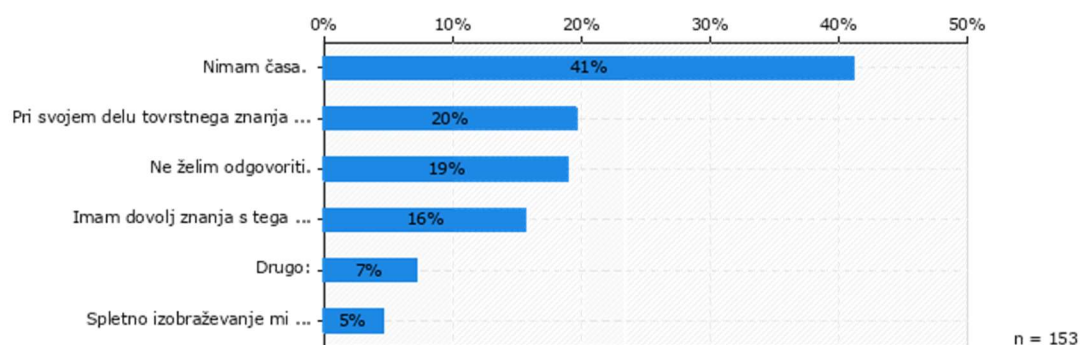
Graf 20: Bi se za namen poglobitve vašega znanja o varstvu pred diskriminacijo in enakem obravnavanju v okviru službe udeležili krajšega brezplačnega spletnega tečaja, ki ga lahko opravite samostojno, kadarkoli in kjerkoli vam ustreza?

Zagovornik je vse tiste, ki na vprašanje niso odgovorili pritrdilno, povprašal o razlogih za izbor takšnega odgovora. Svoje odgovore je podalo 153 respondentov, izbrali so lahko več možnih odgovorov (graf št. 21).

Največji delež tistih, ki se tečaja ne bi želeli udeležiti, je kot razlog navedel pomanjkanje časa (41 odstotkov). Petina (20 odstotkov) je menila, da tovrstnega znanja pri svojem delu ne potrebuje, 19 odstotkov jih na vprašanje ni želelo odgovoriti. 24 oseb (16 odstotkov) je menilo, da imajo dovolj znanj s tega področja, petim odstotkom pa spletno izobraževanje predstavlja težave. Sedem odstotkov anketiranih, ki so odgovorili na to vprašanje, je navedlo druge razloge za neudeležbo na morebitnem tečaju, od tega je pet oseb menilo, da tečaja ne bi potrebovali, dve osebi sta kot razlog navedli, da se bosta kmalu upokojili.

Graf 21: Prosimo, navedite razlog, zakaj se brezplačnega spletnega tečaja morda ne bi želeli udeležiti.

Ob zaključku se je na Zagovornikovo vprašanje »Tik pred zaključkom ankete bi vas radi vprašali, ali nam želite še karkoli sporočiti glede obravnavanih vsebin v tem vprašalniku?« odzvalo devet odstotkov respondentov.

Najpogosteje so navedli osebne zgodbe in situacije, ki so jih v preteklosti na delovnem mestu ali v zasebnem življenju ocenili kot nepravilne oziroma krivične.

Dva respondenta sta podala predloge za nadaljnje delo Zagovornika. En respondent je predlagal, da se Zagovornik usmeri tudi na področje gospodarstva in turizma, drugi je predlagal, naj Zagovornik v bodoče še naprej opozarja na razlike pri obravnavi oseb glede na spol ter naj izvaja izobraževanja širše javnosti. Pet respondentov je navedlo, da ocenjujejo delo Zagovornika kot pomembno za bolj pravično delovanje družbe in se mu zahvalili za delo, ki ga opravlja.

4. ZAKLJUČEK

Respondenti spletnega vprašalnika so bili v veliki večini stari med 30 in 59 let, ženskega spola in porazdeljeni po vseh regijah Slovenije.

Anketirani večinoma prepoznajo osebne okoliščine, na podlagi katerih je skladno z Zakonom o varstvu pred diskriminacijo (ZVarD)¹ neenaka obravnava prepovedana. Štiri petine ali več respondentov je prepoznalo kot take vse osebne okoliščine, ki jih je Zagovornik navedel, razen dveh. Manj prepoznani med anketiranimi, a se še vedno v veliki meri (68 odstotkov ali več) sta spolna identiteta in spolni izraz.

Skoraj polovica anketiranih javnih uslužbencev je navedla, da so že bili slabše obravnavani zaradi katerekoli izmed njihovih osebnih okoliščin. Najpogosteje so kot razloge za slabšo obravnavo navedli spol, družbeni položaj in premoženjsko stanje. Neenako obravnavo so po njihovem mnenju doživeli na različnih področjih družbenega življenja, najpogosteje na področju zaposlovanja in dela, torej pri dostopu do zaposlitve in zaposlitvenih pogojev ter pogojih dela. Glede na demografsko sestavo respondentov rezultati ankete kažejo na prisotnost doživljanja neenake obravnave javnih uslužbenk v delovnem okolju.

Skoraj polovica respondentov je navedla, da so že bili priča slabši obravnavi drugih oseb na delovnem mestu, najpogosteje na podlagi narodnosti, spola in družbenega položaja. Tako kot v primeru lastnih izkušenj z neenako obravnavo, so tudi v teh primerih bili priča slabši obravnavi drugih oseb najpogosteje na področju zaposlitvenih pogojev in pogojev dela ter dostopa do zaposlitve.

Dobra desetina respondentov pa je slabšo obravnavo strank na podlagi osebnih okoliščin zaznala v postopkih, ki jih izvajajo v okviru svojega dela. Najpogosteje so bile stranke po njihovih navedbah neenake obravnave deležne zaradi narodnosti, jezika ter rase ali etničnega porekla.

Zakona o varstvu pred diskriminacijo velik delež (približno dve tretjini) respondentov ne pozna. Med tistimi, ki ga poznajo, ga pri delu uporablja le polovica. Rezultati ankete so med drugim pokazali, da večina respondentov prepoznava osebne okoliščine, na podlagi katerih je po ZVarD diskriminacija prepovedana, skoraj polovica respondentov je že sama doživela slabšo obravnavo na podlagi kakšne osebnih okoliščin. Vseeno pa tretjina tistih, ki sami niso bili diskriminirani ali pa tega ne vedo oz. na to vprašanje niso želeli odgovoriti, pri sebi tudi ne prepoznavajo osebnih okoliščin, na podlagi katerih bi potencialno lahko bili diskriminirani. Takšni rezultati kažejo na to, da je med respondenti razumevanje pomena osebnih okoliščin v kontekstu diskriminacije na relativno nizkem nivoju.

¹ Zakon o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg). Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7273>.

Prav tako o slabem razumevanju diskriminacije pričajo tudi navedbe, ki so jih respondenti zapisali v končnih sporočilih Zagovorniku, iz katerih je razvidno, da diskriminacijo, kot je definirana v ZVarD, zamenjujejo s krivicami.

Glede prilagoditev, potrebnih za spodbujanje enakih možnosti, v njihovih delovnih okoljih, je tri četrtine respondentov navedlo, da ima njihovo delovno okolje parkirna mesta za osebe z invalidnostmi, dobri dve tretjini jih je navedlo, da imajo v delovnem okolju prilagojena dvigala za osebe z invalidnostmi, polovica jih je omenila stranišča, prilagojena za gibalno ovirane osebe. Ostale prilagoditve v delovnem okolju, na primer prisotnost tolmača, obrazci in navodila v tujih jezikih, talne reliefne prilagoditve za slepe in slabovidne, slušne zanke za gluhe in naglušne ali drugo je navedla le tretjina ali še manjši delež respondentov.

Kljub majhnemu deležu respondentov, ki pozna ZVarD, pa je večina respondentov (štiri petine) že slišala za Zagovornika načela enakosti. Pa vendar je le nekaj manj kot polovica za organ slišala v službi in le nekaj manj kot četrtina na izobraževalnem dogodku; velika večina je za Zagovornika slišala v medijih. Večidel vprašanih se na Zagovornika doslej še ni obrnil, prav tako na spletni strani Zagovornika respondenti doslej še niso iskali informacij.

Skoraj tri četrtine anketiranih je ocenilo, da bi jim znanja s področja varstva pred diskriminacijo koristila ali celo zelo koristila, predvsem znanja s področja pristojnosti in dela Zagovornikovih ter njegovih resničnih obravnavnih primerov, prav tako pa bi jih zanimale tudi splošne informacije o diskriminaciji (npr. kaj je diskriminacija, katere oblike poznamo, področja diskriminacije, izjeme od diskriminacije, razlika med krivico in diskriminacijo itn.), ter uvajanje ukrepov za krepitev enakih možnosti in enakega obravnavanja zaposlenih in strank v javni upravi. Skoraj polovico respondentov bi zanimalo tudi, kako Zakon o varstvu pred diskriminacijo uporabljati pri delu.

Za poglobitev znanja o varstvu pred diskriminacijo in enaki obravnavi v okviru službe bi se večina respondentov udeležila krajšega brezplačnega spletnega tečaja. Tisti, ki se tečaji ne bi udeležili, so kot glavni razlog za neudeležbo navedli pomanjkanje časa.

5. SKLEPNE UGOTOVITVE

Zagovornik ugotavlja, da je med respondenti razumevanje pomena osebnih okoliščin v kontekstu diskriminacije na relativno nizkem nivoju. Tisti, ki še niso bili deležni slabše obravnave, pri sebi pogosto ne prepoznavajo osebnih okoliščin, zaradi katerih bi bili potencialno diskriminirani. Poleg tega mnogi anketiranci zamenjujejo doživljanje krivice z diskriminacijo, zato je smiselno, da Zagovornik pri svojem delu izrecno poudarja razlikovanje med krivico in diskriminacijo.

Zagovornik med drugim ugotavlja, da respondenti doživljajo slabšo obravnavo, oziroma so ji priča, pri zaposlovanju in v delovnem okolju in sicer predvsem zaradi spola in družbenega položaja, pa tudi zaradi narodnosti in premoženjskega stanja.

Delovna okolja respondentov so na področju spodbujanja enakih možnosti pomanjkljivo prilagojena. Smiselno je, da Zagovornik opozarja na pomanjkanje prilagoditev, ki sicer omogočajo enake možnosti na področju dela in zaposlovanja, predvsem osebam z invalidnostmi in vsem, ki potrebujejo obravnavo ali pomoč v tujih jezikih.

Respondenti se s spoznavajo z delom in nalogami Zagovornika predvsem iz medijev. Redkeje so znanj o njem deležni v delovnem okolju ali iz izobraževalnih vsebin.

Tudi zato bodo rezultati spletne ankete Zagovorniku v pomoč pri pripravi kakovostnih in učinkovitih izobraževalnih vsebin za javne uslužbence na lokalni ravni, ki bodo sledile v nadaljevalnih stopnjah projekta na temo soočanja z diskriminacijo. Respondenti namreč kažejo zanimanje za izobraževanje, hkrati pa je poznavanje zakonodaje s področja varstva pred diskriminacijo med njimi relativno šibko.

Zagovornik na podlagi rezultatov ankete ocenjuje, da bo izobraževanje za javne uslužbence na lokalni ravni s področja varstva pred diskriminacijo v nadaljevalnih stopnjah projekta koristno in smiselno.